

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.23 (3285) ●

● ЧАЦВЕР, 21 ЧЭРВЕНЯ, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Такая моцная і шчырая любоў...
Самарскія беларусы прадставілі штотыднёвік “Голас Радзімы” на расійскім журналістскім форуме “ПРЭСА — 2012” **Стар. 2**

Статут — кніга са статусам
Музей гісторыі Магілёва з дапамогай мецэнатаў набыў Статут Вялікага княства Літоўскага **Стар. 3**

Свята чароўных каласоў
На Любаншчыне аднаўляюць старадаўнія абрады **Стар. 4**

Пранікнёныя фарбы маляўнічых краявідаў

Мастакі з розных краін на Міжнародным пленэры ў Магілёўскай вобласці кожны па-свойму адлюстроўвалі вобраз Радзімы

Кацярына Аляксандрава

Сёлетні міжнародны пленэр па жывапісу “Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве” прысвячаўся 140-годдзю са дня нараджэння народнага мастака Расіі і Беларусі Вітольда Бялыніцкага-Бірулі. Творчыя сустрэчы праходзілі ў розных маляўнічых кутках Магілёўскай вобласці. І паўсюдна мастакі з Украіны, Арменіі, Казахстана, Кітая, Ізраіля, Расіі і Беларусі імкнуліся знайсці ў тутэйшых краявідах знаёмыя вобразы. Так, па словах аднаго з удзельнікаў пленэру, армянскага мастака Георгія Бабаханяна, яго вельмі ўразлілі разнастайнасць і прыгажосць беларускіх пейзажаў. “З самага пачатку творчага эксперыменту ў галаве было мноства ідэй, як адлюстраваць свае эмоцыі на палатне, — прызнаецца творца. — І ў маіх работах атрымалася своеасаблівае спалучэнне яркіх сонечных фарбаў, што пераважаюць на радзіме ў Арменіі, і выдатных беларускіх пейзажаў”.

Пад час пленэру мастакі паспелі папрацаваць і ў расійскім Паленаве. Намеснік дырэктара Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленнікава Святлана Строгіна адзначае: “У нас складалася добрая традыцыя — ездзіць на эцюды ў Дзяржаўны музей-запаведнік Васіля Паленава ў Тульскую вобласць. Сёлета паездка доўжылася два тыдні”.

Пад час адкрыцця выставы ў Магілёўскім мастацкім музеі імя П. Масленнікава

Пасля магіляўчане прымалі гасцей у сябе. На гэты раз майстры пэндзля тварылі ў вёсцы Крынкі ля Бялынічаў, дзе з’явіўся на свет Вітольд Бялыніцкі-Біруля, і ў вёсцы Лыскаўчына Круглянскага раёна. Менавіта там правёў апошнія гады жыцця рускі мастак Мікалай Неўраў.

Бязмежныя краявіды Магілёўшчыны натхнялі мастакоў на творчасць

А яшчэ мастакі адлюстравалі на палотнах сённяшнія выявы вёскі Лясная на Слаўгарадчыне, дзе ў 1708 годзе войскі Пятра I змагаліся са шведамі, капліцу ў Салтанаўцы, усталяваную на месцы бітвы ў ліпені 1812 рускай арміі з французамі. Творцы наведалі і філіял музея Янкі Купалы, што на беразе Дняпра ў вёсцы Ляўкі Аршанскага раёна. Дарэчы, дачу ў Ляўках пісьменнік асабліва любіў. Прыязджаў туды кожны год ранняй вясной і заставаўся да позняй восені. Тут яму добра пісалася. Замежным мастакам таксама працавалася лёгка на Магілёўшчыне. Многія казалі, што ехалі сюды за натхненнем — і не расчараваліся.

Дарэчы, на выставе, што адкрылася пасля пленэру ў Магілёўскім мастацкім музеі імя Паўла Масленнікава, прадстаўлены выніковыя работы творцаў. Многія з гэтых прац, між іншым, застануцца ў музеі назаўжды.

Прастора для майстроў

Максім Сасновіч

Як у сучасных умовах развіваць новыя віды традыцыйных промыслаў? Думкамі на гэты конт абменьваліся спецыялісты на семінары ў Брэсцкай вобласці.

Адметны семінар, прысвечаны захаванню традыцый і развіццю новых відаў промыслаў, праходзіў на Палесці, у Ганцавічах і Пінску. Прытым бралася пад ўвагу, што народныя промыслы — гэта важныя складнікі, якія і сёння ўплываюць на развіццё нацыянальнай культуры, а таксама надаюць непаўторны каларыт мясцовасцям, дзе ствараецца турыстычная інфраструктура. Творы народных майстроў вельмі гарманічна ўпрыгожваюць інтэр’еры будынкаў, якія наведваюць і ў якіх адпачываюць турысты.

Цікаваць да таго, што робяць беларускія майстры народнай творчасці і якім чынам у Беларусі будуць развівацца новыя віды народных промыслаў, праявілі эксперты ў сферы культуралогіі і мастацтвазнаўства з Азербайджана, Літвы, Польшчы, Расіі, Швецыі. Пад час паездкі па Брэсцкай вобласці яны знаёмліліся з работай устаноў культуры рэгіёну ў гэтым кірунку, прымалі ўдзел у нацыянальных беларускіх абрадах, якія і цяпер бытуюць на Палесці.

Семінар адкрываўся ў Ганцавічах, дзе якраз у той час праходзіла каларытнае свята з адметнай назвай “Караваю мою раю”, там жа ладзілася і выстава вясельнага пасагу “Сорак саракоў ручнікоў”. На другі ж дзень семінар прадоўжыў работу ў Палескім драматычным тэатры. Замежныя эксперты, бела-

Рамяство — гэта прызнанне

рускія мастацтвазнаўцы з вялікай цікавасцю падарожнічалі па Гордзе майстроў “Палескі кірмаш”. А тыя, хто пажадаў, змаглі пабываць на майстар-класах па традыцыйных рамёствах, пабачыць арыгінальныя прыёмы працы майстроў-палешукоў.

ЗЕМЛЯКІ

Прызванне — па душы

Беларускім Ганаровым консулам у Цюменскай вобласці Расіі стаў Уладзімір Шугля

Адам Мальдзіс

Адна з добрага дзясятка кніг Уладзіміра Шуглі мае падвойную, беларуска-рускую назву — “Мой родны кут. Сібір — Беларусь” (Магілёў, 2005). У прадмове да выдання намеснік губернатара Цюменскай вобласці Валерый Пярвухын піша: “Гісторыя ствараецца людзьмі. Адным з іх з’яўляецца

Уладзімір Фёдаравіч Шугля. Эканаміст, бізнесмен, філосаф, краязнаўца. Яго родавыя карэнні звязаны з Беларуссю, а працоўная дзейнасць — з Уралам і Сібір’ю. Ён у бізнесе — прафесіянал, паважаны ў грамадскім жыцці”.

У розных даведніках я знайшоў яшчэ восем дэфініцый шматбаковай дзейнасці Уладзіміра Фёдаравіча: грамадскі і дзяржаўны

дзяяч, вучоны-палітолаг і інжынер-эканаміст, беларускі і рускі пісьменнік, падпалкоўнік запasu. І кожнае з гэтых вызначэнняў можна было б падмацаваць не адным абзацам канкрэтных пацвярджэнняў.

А нядаўна да гэтага пераліку дадаліся яшчэ два званні. У верасні 2009 года Уладзімір Шугля быў прызначаны Ганаровым консулам

Рэспублікі Беларусь у Цюмені з распаўсюджаннем сферы дзейнасці на Ханты-Мансійскую і Ямала-Нянецкую нацыянальныя акругі. Ён стаў першым з такім уганараваннем на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі. А ў 2010 годзе Уладзімір Фёдаравіч увайшоў у склад Каардынацыйнай рады па дыяспары пры Міністэрстве культуры Беларусі. → **Стар. 2**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Такая моцная і шчырая любоў...

Самарскія беларусы прадставілі штотыднёвік “Голас Радзімы” на расійскім журналісцкім форуме “ПРЭСА — 2012”

Бліскуча выступілі нашы землякі з Самарскай абласной арганізацыі “Руска-беларускае братэрства 2000” на журналісцкім фестывалі, прымеркаваным да Дня горада Самары. Па словах Ірыны Глускай, кіраўніка самарскай суполкі беларусаў, паўдзельнічаць у форуме давалося ў розных кірунках.

Выдатна паказалі сябе менавіта на канцэртнай пляцоўцы фестывалю творчыя калектывы беларускай дыяспары з Самары. Вельмі важна, і пра гэта кажуць

шматлікія знаўцы беларускай культуры ў абласным цэнтры, што гэтыя самадзейныя калектывы адрознівае прафесіяналізм і веданне беларускай нацыянальнай культуры. У гэтым няма нічога дзіўнага. Іна Сухачэўская, якая на форуме журналістаў “ПРЭСА — 2012” разам са сваёй вучаніцай Ангелінай Бяловай выканала песню “Сябруюць усе”, — педагог па вакалу. Мастацкі кіраўнік вядомага ў Самары вакальнага ансамбля “Каданс” Алена Дзмітрыева таксама мае музычную адукацыю.

Беларускі з самарскай суполкі разам з мэрар горада Дзмітрыем Азаравым пад час журналісцкага форума

Дарэчы, у рэпертуары калектыву шмат песень пра Беларусь: “Бераг родны”, “Люблю цябе, Белая Русь!”, “Гэта Беларусь”... Вакальны дэбют на цяперашнім журналісцкім фестывалі быў у Кацярыны Стрынаковай, якая разам з Інай Сухачэўскай выканала песню “Сэрца Беларусі”.

Адметна тое, што беларускія творчыя калектывы ў сваім рэпертуары маюць і сапраўдныя хіты, па якіх іх ужо пазнаюць. Да прыкладу, песню “Беларусь мая сінявокая” выконвае салістка ва-

кальнага ансамбля “Зачараванне” Алеся Абылігіна, і калі гучыць гэтая песня, многія глядачы падпяваюць.

Яшчэ самарскія беларусы знаёмлілі ўдзельнікаў і гасцей фестывалю з беларускім штотыднёвікам “Голас Радзімы”, які рэгулярна дастаўляецца на адрас арганізацыі з гістарычнай Радзімы. А Ірына Глуская з надзеяй адзначыла, што ў будучым годзе, да юбілейнага XX форуму журналістаў у Самары, будзе выдавацца і мясцовая беларуская газета.

Слухаючы выступленні беларускіх творчых калектываў у Самары, міжволі ловіш сябе на думцы аб моцнай і шчырай любові самарскіх беларусаў да роднай краіны. І разумееш, наколькі меў рацыю беларускі класік Уладзімір Караткевіч:

*Каб любіць Беларусь нашу мілую
Трэба ў розных краях пабываць,
Зразумееш тады, чаму з выраю
Жураўлі на Палессе ляцяць!...*

Мікалай Бойка,
г. Самара, Расія.

ЗЕМЛЯКІ

Прызванне — па душы

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1)

У такой яго ролі я і сустрэў Уладзіміра Шуглю летась — у Віцебску, а сёлета — у Гродне. У час гэтых пасяджэнняў пераканаўся, наколькі суайчыннікі з Сібіры, іншых гарадоў Расіі і краін блізкага па-межжа паважаюць “консула добрай волі” з Цюмені за яго канструктыўны розум і добрае сэрца. Многім таксама хацелася б мець у сябе такога актыўнага прадстаўніка Радзімы. Але ім нязменна адказвалі: перш вы знайдзіце ў сябе кандыдатуру такога самаахвярнага дзеяча.

У час гродзенскага пасяджэння рады я павіншаваў Уладзіміра Фёдаравіча з надаўнім уганараваннем ордэнам Францыска Скарыны (узнагароду ўручаў сам Прэзідэнт краіны):

— Што ўваходзіць у абавязкі Ганаровага консула?

— Найперш — дастойнае прадстаўніцтва сваёй краіны. Калі прыязджаюць прамыслоўцы, бізнесмены, дзеячы культуры — спрыянне іх дзейнасці, заключэнню дамоў. Такіх дзелавых візітаў у нас бывае нямала. А летась з 3 па 10 лістапада ў Цюменскай вобласці з поспехам прайшлі Дні беларускай культуры. Ініцыятарамі і арганізатарамі іх выступілі нашы грамадскія згурта-

ванні “Саюз — інтэграцыя братніх народаў” і цюменская суполка “Беларусь”. Былі праведзены мерапрыемствы з запрашэннем кіраўнікоў абласных арганізацый, прадстаўнікоў пяці раёнаў, дзе працягвае найбольш беларусаў. Адбыўся двухгадзінны гала-канцэрт, на якім выступілі ансамблі “Лянок”, “Вячоркі” і “Расіяначка”. Апошні, дарэчы, адзначыў

Беларускі консул у Цюмені Уладзімір Шугля

25-гадовы юбілей мастацкай творчасці. Прайшоў і мой творчы вечар з прэзентацыяй трох новых кніг (адна — на беларускай мове).

— А колькі ўсяго беларусаў на тэрыторыі Цюменскай вобласці? І якія яшчэ мерапрыемствы праведзены з імі ў апошні час?

— Беларусі ў вобласці больш за 50 тысяч,

аб’яднаных у восем арганізацый. Цюмень — першы і самы заходні рускі горад у Сібіры. Таму тут з часоў паходаў Ермака, падаўлення паўстанняў супраць царскага самаўладства, а потым з часоў рэформы Сталыпіна спынялася найбольш беларусаў. Яны ўнеслі важкі ўклад у сібірскую эканоміку і культуру, асваенне Поўначы. Сёння ж удзельнічаюць

у абласных фестывалях нацыянальных культур “Мост дружбы”. На XI абласны дзіцячы фестываль “Вясёлка” трапіла 95 нашых выканаўцаў. А цюменскі “Лянок” прыняў удзел у Першым фестывалі мастацтваў беларусаў свету ў Віцебску.

— Я чуў, што ў Цюменскім універсітэце пачалося выкладанне беларускай мовы.

— Першая такая студэнцкая група была сфарміравана ў 2010 годзе. У маі мінулага года студэнты закончылі навучанне і паспяхова здалі залік па беларускай мове і літаратуры. Цюменскія і мінскія вышэйшыя навучальныя ўстановы заключаюць дамовы аб супрацоўніцтве. Адна з іх падпісана рэктарамі Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта і Цюменскага дзяржаўнага нафтагазавага ўніверсітэта І. Жарскім і В. Навасёлавым, другая рыхтуецца паміж Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтва і Цюменскай дзяржаўнай акадэміяй культуры, мастацтваў і сацыяльных тэхналогій.

— Мяркую, што ў вас трэба было б сумесна з намі, скажам з Інстытутам гісторыі НАНБ і Інстытутам культуры Беларусі, правесці навуковую канферэнцыю, прысвечную стагоддзю масавага перасялення беларусаў у Сібір, ініцыяванага Сталыпіным.

— Мабыць, лепей было б правесці такую сустрэчу ў Маскве, дзе у наступным годзе мяркуецца стварыць цэнтр беларускай культуры. Гэта магло б стаць адным з першых яго рабочых крокаў. Наладзім сустрэчу, так сказаць, на паўдарозе.

Так выглядае сучасная гарадская станцыя водазабора

Багацце з прыродных крыніц

Іван Лодкін

У сталіцы пачалі ажыццяўляць праект “Артэзіянская вада ў Мінску”

Ужо сёння артэзіянскую пітную ваду спажывае значная частка жыхароў горада. Аднак, па словах дырэктара Мінскавадаканала Іосіфа Герасіменкі, для пераходу на водазабеспячэнне толькі з падземных крыніц неабходна значная перабудова ўсёй сістэмы водазабеспячэння сталіцы.

Асноўныя запасы падземных вод знаходзяцца ў паўднёва-усходніх, усходніх, паўночна-усходніх частках горада. Таму шмат сродкаў пойдзе на пракладку трубаправодаў ад свідравін. Шмат намаганняў, лічыць Іосіф Герасіменка, будзе скіравана на павышэнне якасці пітной вады. Між іншым, за апошнія

чатыры гады ў Мінску ўжо прыняты сур’ёзныя меры для паляпшэння тэхналогіі ачысткі вады. Наперадзе — пераход усяго горада на спажыванне артэзіянскай вады. Праект гэты будзе ажыццяўлены да 2016 года.

Галоўная ж мэта праекта “Артэзіянская вада ў Мінску”, на дасягненне якой разлічваецца гарадскія ўлады, — паляпшэнне сітуацыі з захаваннем здароўя жыхароў сталіцы. Бо, па дадзеных Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, вада можа ўтрымоўваць да 13 тысяч шкодных таксічных рэчываў, з ёй перадаецца да 80 працэнтаў захворванняў. Вось чаму ў Беларусі надаецца такое вялікае значэнне пераходу буйных гарадоў на спажыванне менавіта артэзіянскай вады. Тым больш, што і прыродныя ўмовы дазваляюць гэта здзейсніць.

Статут — кніга са статусам

Музей гісторыі Магілёва з дапамогай мецэнатаў набыў Статут Вялікага княства Літоўскага

Віктар Корбут

Пасля Бібліі Скарыны збор законаў ВКЛ лічыцца адным са сведчанняў высокага ўзроўню развіцця беларускай культуры і мовы ў XVI стагоддзі. У той час кнігадрукаванне ў свеце толькі пачыналася, а ў нашай краіне было звычайнай справай.

Дагэтуль у Беларусі не было першага выдання Статута 1588 года. 7 чэрвеня ў будынку Нацыянальнага гістарычнага музея ў Мінску адбылася цырымонія ўрачыстай перадачы ўнікальнай кнігі Музею гісторыі Магілёва. Удзел ва ўрачыстасці ўзяў міністр культуры Павел Латушка.

— Статут — не першая вернутая ў Беларусь рэліквія, і працэс збірання нацыянальных каштоўнасцяў па свеце працягваецца, — адзначыў Павел Латушка.

Перадавалі Беларусі фаліант старшыня Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі” Валерый Казакоў і дырэктар па карпаратыўных камунікацыях кампаніі “Альпари” Валерый Тарасаў. Прымаў дар дырэктар Музея гісторыі Магілёва

Аляксей Баццокоў.

9 чэрвеня ў Магілёўскай раёнальнай бібліятэцы-музеі “Альпари” адбыўся ўрачысты акт перадачы Статута Вялікага княства Літоўскага. Справа была перададзена ў Музей гісторыі Магілёва.

Статут Вялікага княства Літоўскага — у музеі гісторыі Магілёва

даследчыца Аляксандра Гусева.

Яшчэ 14 мая Музей гісторыі Магілёва абвясціў пра збор ахвяраванняў для выкупу Статута у маскоўскага калекцыянера, які выставіў дакумент на адкрыты ін-

тэрнэт-аўкцыён. “Альпари”. Адгукнуўся на просьбу Нацыянальнага банка Беларусі дапамагчы набыць

кнігу. Ён выдаткаваў 30 тысяч долараў. А трэба было 45 тысяч. 4500 долараў унёс прадпрымальнік з Магілёва Уладзімір Мардачоў. 100 тысяч расійскіх рублёў перадаў беларус з Расіі Павел Бераговіч, 18

мільёнаў беларускіх сабраў супраць ініцыятывы Нацбанка, 10 мільёнаў — у Беларускім народным банку.

Аляксей Баццокоў мяркуе, што збор ахвяраванняў на набыццё Статута стаў гучнай падзеяй, якая ўзняла пачуццё патрыятызму ў беларусаў, гонару за сваю краіну:

— Гэта другая такая акцыя ў Магілёве. Нядаўна для нашага музея быў выкуплены “Часоўнік”, выдадзены ў XVIII стагоддзі ў магілёўскай праваслаўнай брацкай друкарні. Ініцыявалі збор сродкаў на набыццё рарытэта студэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Андрэй Радзькоў і даследчык Дзмітрый Яцкевіч. Вельмі дапамог Валерый Казакоў, уладжэнец Магілёўшчыны.

Музей гісторыі Магілёва збіраецца выкупіць у прыватных асоб яшчэ 3 кнігі, назваў якіх спадар Баццокоў пакуль не агучвае.

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

Колеры дабрыні

Конкурс дзіцячага малюнка “Мір вашаму дому” беларусы з казахстанскага Паўладара прысвяцілі 910-годдзю Святой Заступніцы Беларусі Ефрасінні Полацкай

Больш за трыста работ з розных раёнаў і гарадоў Паўладарскай вобласці прыйшлі на конкурс. Дарэчы, удзельнічала ў ім і вучаніца вільнюскай беларускамоўнай школы імя Францыска Скарыны Ксенія Мілаш. Цяжка было выбраць лепшых мастакоў сярод юных аўтараў. Усе малюнкi атрымаліся вельмі светлыя, яркія, сонечныя. Самыя арыгінальныя з іх былі прадстаўлены нядаўна на выставе ў мясцовым Доме Дружбы.

Павіншаваць дзяцей з перамогай прыйшлі епіскап Паўладарскі і Экібастузскі Варнава, архімандрыт Іосіф, намеснік старшыні асамблеі народа Казахстана Сейсембай Жэтпысбаеў, мастак з Казахстана Ануар Ігембаеў. Таленавітым хлопчыкам і дзяўчынкам уручаліся граматы, дыпламы, падарункі, а іх настаўнікам — падзячныя лісты.

Любоў Богнат, старшыня Паўладарскага культурнага цэнтру “Беларусь”, Казахстан

ЛІТАРАТУРНАЯ ГАСЦЁЎНЯ

З добрым пачынам!

Першым з дваццаці пяці тамоў Збору твораў Уладзіміра Караткевіча распачалося навукова-каментаванае выданне творчай спадчыны пісьменніка

У кнігу ўвайшлі паэтычныя творы са зборнікаў “Магчына душа” (1958) і “Вячэрняя ветразі” (1960). Асобны раздзел склалі творы 1950-х гадоў і 1960 года. Апошніх, дарэчы, не было ў папярэдніх зборніках паэзіі — яны друкаваліся ў перыядычных выданнях ці былі знойдзены літаратуразнаўцамі ў архівах. Падаюцца яны ў храналагічным парадку.

Яшчэ ў кнігу ўключаны творы на беларускай і рускай мовах. Некаторыя з іх, такія як вершы “І зашумяць асіны над ракою...”, “Энтузіясту”, верш у прозе “Слова Міцкевічу”, паэмы “Зямля дзядоў”, “Родина” і іншыя, пры жыцці пісьменніка не друкаваліся. Другія ж друкуюцца ўпершыню: на беларускай мове вершы “Каханне маё чарнавокае...”, “Ода Радзіме”, паэма “Ліста нямае”, на рускай мове верш у прозе “Каштаны”, вершы “Патрыоты”, “Сны”, “Баллада о чудном мгновении”.

Пры падрыхтоўцы тома складальнікі ўдакладнялі даты напісання і крыніцы першых публікацый твораў, выпраўлялі недакладнасці, рабілі істотныя гісторыка-тэксталагічны і рэальныя каментарыі.

Увогуле першы том са Збору твораў Уладзіміра Караткевіча адкрыў поўнае навукова-каментаванае выданне творчай спадчыны пісьменніка.

Анатоль Верабей, кандыдат філалагічных навук Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Калі ў сэрцы шмат пяшчоты і цеплыні

Шчаслівае доўгае жыццё наканаваў Бог сям’і Івана і Адэлі Аніковічаў з вёскі Маставухі, што ў Докшыцкім раёне Віцебскай вобласці. Назва вёскі — ад таго, як выпраўлялі вусце ракі Бярэзіна і будавалі мост. Хтосьці так ёмка ахрысціў заселеную хутарамі мясцовасць, што афіцыйную назву іншыя нават і не ведаюць: вёска за мостам. Вось у гэтай мясцовасці, побач з маляўнічай прыродай, дзе вясной сплятаецца ў квецені чаромха і вабіць да сябе салодкім пахам таполя, дзе шырока раскінулі свае разгалінаваныя кроны два магутныя дубы, стаіць дом былога брыгадзіра Івана Кузьміча Аніковіча. Некалі ў гэтым доме нарадзілася трое дзяцей. І сёння бацькоўскім гонарам з’яўляецца кожны з іх. Сыны-працаўнікі — перадавікі вытворчасці, дачка — настаўніца. Усе яны добрыя, шчырыя, добрасумленныя, спагадлівыя людзі.

Нэлі Бяляўская

Чарговайпрыгаршняйкрынічнай вады, якой нагалілі душу бацькі, стала летась прызнанне іх малодшага сына — Вячаслава — “Чалавекам года Віцебшчыны”. І хай сабе ўвайшло ў звычку, што кожны год іх Чэсць выходзіць у пераможцы спаборніцтва, што адзначаюць яго працу граматамі, дыпламамі, каштоўнымі падарункамі, але гэта навіна — найбольш прыемная.

— На сваім прыкладзе выходзіць дзяцей, — неяк крыху збянтэжыўся Іван Кузьміч. — Заўсёды гаварыў, што калі ўзяўся за справу, то давядзі яе да талку. Сумленне — гэта тое, што чалавек не павінен згубіць ні ў якім разе. З цяжкасцямі трэба спраўляцца, здароўе — берагчы, а да працы — адносіцца з душой. Які

выбраць шлях у жыцці, я дзецям не прапаноўваў, а мець сумленне — раіў.

Добра засвоіў бацькоўскі ўрок Вячаслаў Аніковіч. Ні кіраўнікі калгаса імя Гагарына, дзе пачынаў сваю працоўную дзейнасць, ні цяперашняе кіраўніцтва ААТ “Таргунь” не скажа дрэннага слова ў адрас перадавога вадзіцеля. Працавіты і адказны. Любую справу можна давараць — з кожнай справіцца на выдатна: і на ўборцы зерневых выйдзе ў лідары, і на корманарыхтоўцы.

Цяга да тэхнікі праявілася ў Вячаслава яшчэ ў дзяцінстве. Хадзіў хлопец у школу і ведаў, што пасля яе заканчэння вывучыцца на шафёра. Дарэчы, першай узнагародай стала Грамата ДАТ-СААФ “Ураджай” за выдатныя поспехі курсанта Вячаслава Аніковіча, які на выдатна закончыў

аўташколу. Далей былі граматы сяржанта Аніковіча за баявую і палітычную падрыхтоўку ў час тэрміновай службы, шматлікія — за працоўныя дасягненні.

— Я ніколі не ставіў мэты выйсці ў перадавікі, — дзеліцца думкамі Вячаслаў Іванавіч. — Проста працаваў ад душы. Рабіць усё найлепшым чынам — для мяне гэта важна. Справа наша сялянская такая, што марудзіць нельга.

За Вячаславам Аніковічам замацаваны зернеўборачны і кормаўборачны камбайны. Практычна з вясны да позняй восені ён працуе на іх, а потым — рантае. Значыць, не бывае без справы гэты чалавек ні ў якую пару года.

Водпуск бярэ Вячаслаў Аніковіч толькі зімой. Трэба з дамашнімі клопатамі справіцца. Зімовая рыбалка — самы любі-

Вячаслаў Аніковіч

мы від адпачынку. Тут — асалода ад цішыні і спакою, прыгажосці прыроды.

Аніковічы жывуць добра. Гаспадар працуе ў полі, гаспадыня — у жывёлагадоўлі. Маюць і хатнюю гаспадарку. Сыны — Жэня і Іван — ужо дарослыя. Да працы прывучаныя. Пасля школы абодва былі ў бацькі памочнікамі камбайнера, а таму ведаюць, што лёгкай працы не бывае. Калі Жэня ўжо “на сваім хлебце”, то Іван набывае прафесію эканаміста. Вячаслаў Іванавіч, як некалі і яго бацька, дзецям дарогу жыцця не выбірае, бо лічыць, што справа гэта асабістая.

Кожны дзень — летам звычайна ранняй, а зімой увечары — едзе за два кіламетры на сваім аўто Вячаслаў да бацькоў. Пастарэлі яго продкі, паслабелі. Чакаюць дапамогі ад дзяцей, а таксама пяшчоты і душэўнай цеплыні. Не скупіцца на іх Вячаслаў.

ТРАДЫЦЫ

Свята чароўных каласоў

На Любаншчыне аднаўляюць старадаўнія абрады

Кацярына Мядзведская

Сёлета ў вёсцы Сосны Любанскага раёна адзначалася “Русалле”. Аднавадна павер’ям, менавіта ў час вясенне-летняга квітнення русалкі выходзяць з вады і наведваюць вёскі, гуляюць па палях і лугах.

Ужо дзесяць год запар Русалле на Любаншчыне па чарзе адзначаюць розныя вёскі. Раней свята праходзіла ў Загаллі, Палічыне, Малых Гарадзяцічах, Нежыне. На гэты раз чарга дайшла да Соснаў.

Што цікава, кожны год свята набывае новыя адметнасці. Так, лясць русальныя гуляння ўпершыню ладзілі ўвечары — як гэта рабілі і нашы продкі. “І адчуванне было такое, што менавіта так павінна быць! — гаворыць загадчык аддзела фальклору Любанскага раённага Цэнтра культуры Сяргей Выскварка. — Ёсць асаблівае магічнасць у тым, што песні спяваюцца і абрады выконваюцца ў прыцемках. Змаўкаюць птушкі, заглушаюцца іншыя гукі прыроды, і народныя абрадавыя песні здаюцца асабліва чароўнымі”.

Раней праводзілі русалак на працягу тыдня — ад Тройцы да наступнай нядзелі. Жанчыны браліся за рукі, перагароджвалі дарогу і кожны вечар з русальнымі песнямі па руху сонца абыходзілі вёску. А ў апошні дзень “гулялі русалінку” — палілі вогнішчы, куды кідалі галінкі клёна і бярозы, якімі ўпрыгожвалі двары на Тройцу. Заканчвалася свята песнямі і карагодамі вакол агня.

Ужо дзесяць гадоў як Русалле адзначаюць на Любаншчыне

Сёлета ў Соснах праводзілі і абрад падымання кола, запісаны некалі ад мясцовай жыхаркі Розы Шаўцовай. Драўлянае кола ад старога воза запальвалі ў вогнішчы, пасля мужчыны на доўгіх штахтах паднімалі яго ў неба, абносілі тры разы вакол вогнішча і спалвалі. Лічылася, што такімі дзеяннямі людзі адганялі ад сябе каляварот усяго дрэннага, што адбывалася з імі на працягу года.

А ў русалак, як і раней, перапрапараліся прыгажуні-дзяўчаты з доўгімі светлымі валасамі. Увогуле

ж гэтыя міфічныя персанажы суадносяцца з уяўленнем пра паміраючае і ўваскрасаючае боства прыроды тыпу антычнай Персефоны. З гулянням русалак па палях людзі звязвалі лёс будучага ўраджаю збожжа: лічылі, што яны, гуляючы, апыляюць жыта, спрыяюць росту каласоў. У канцы русальнага тыдня ладзілі спецыяльны абрад “Провяды русалкі”, калі ўрачыста праводзілі русалку за межы вёскі: у жыта, да броду, або ў лес.

Цікава, што з кожным годам Русалле на Любаншчыне становіцца

ўсё больш папулярным. Ужо колькі год на свята прыходзяць цэлымі вёскамі. Прыязджаюць на яго і гарадскія госці. Прычым у апошні час многія турфімы ўключылі абрад у спіс падарожніцкіх маршрутаў. І кожны наведвальнік знаходзіць, пэўна ж, на свяце нешта сваё: адны аддаюць даніну традыцыям продкаў, іншыя цікавяцца больш этнаграфічнымі і гістарычнымі аспектамі магічных дзеяў, а хтосьці проста прыходзіць паглядзець прыгожае выступленне, каб адпачнуць і атрымаць шмат пазітыўных эмоцый.

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР “Чэрвень ураджай люляе”

Рэгіна Гамзювіч

У першы месяц лета ў селяніна звычайна шмат працы: трэба дбаць пра падростаючую гародніну, назапашваць сена на зіму

У нядзелю пасля Тройцы — Пятроўскія запускі, пасля якіх пачынаецца Пятроўскі пост і працягаецца да 11 ліпеня. Гэты ж час лічыцца парой сенакосу.

У чацвер дзевятага тыдня пасля Вялікадня — дзень мае назву Дзевятнік — заўсёды засцерагаліся грому. А ў пятніцу — Дзевятуху — увогуле не працавалі. Гэта было свята ад навальніцы.

13 чэрвеня — Ерамей, пра які казалі: “Прышоў Ерамей — больш не сеі”.

14 чэрвеня — Юсцін і Харытон: “Юсцін цягне ўверх каноплі, Харытон — лён”.

Каталікі 23 чэрвеня святкуюць свята ў гонар летняга сонцастання — Купалу, а 24-га ў іх Ян або Ян Купальны, Янаў дзень. На свята звычайна збіраюць лекавыя зёлкі, ягады, сустракаюць узыход сонца і глядзяць, як яно “гуляе”.

25 чэрвеня ў праваслаўных Дзевятнік — чацвер на дзевятым тыдні ад Вялікадня.

У некаторых раёнах на Акуліну — 26 чэрвеня сеялі грэчку. А пра Дзевятніцу — пятніцу на дзевятым тыдні ад Вялікадня — казалі: “Дзевятуха зярно поўніць” ці “Пяценька” — калі завязваецца зерне (“пяцка”).

“На Ціхана пеўчыя птушкі сціхаюць” — 29 чэрвеня. Моладзь раней у гэты дзень качалася на арэлях, ладзіла гульні з песнямі і танцамі.

КРЫЖАВАНКА

Купальскія легенды

Па гарызанталі: 3. “А ў даліне ў цішы\... — кветкі цвілі”. 3 верша П. Труса “У Купальскую ноч”. 7. Паводле народных уяўленняў, хвароба ці іншае няшчасце, выкліканае дрэнным поглядам, словамі, думкай. 8. Грамнічная ... Лічылася магутным сродкам абароны ад нячытай сілы, ад Перуна, пажару; на Купалле Грамнічныя ... вешалі ў хляве на варотах, каб не дапусціць туды ведзьму. 11. Рэшткі ад згарання чаго-небудзь; лічылася, што з дапамогай ... з купальскага вогнішча можна выявіць усіх вясковых чараўніц. 12. “Пра гэта ...\ Быліны гавораць,\ Пра гэта бурлівая Нарач п’яе”. 3 верша “Наш край Нарачанскі” М. Танка. 13. “Прыгаіцца да моху русалка, ...”. 3 паэмы Я. Купалы “Курган”. 16. Свойская жывёліна. Існавала ўяўленне, што ў купальскую ноч малочныя ведзьмы адбіраюць у ... малако, псуюць жывёлу. 17. Купальскі ... Добры дух. Паводле павер’я, ён ходзіць і збірае купальскія кветкі; пры сустрэчы з ім трэба расцяліць абрус, і Купальскі ... кіне на яго кветку. 18. Расліна, купальская зёлка (руская назва “доннік”). 20. “Дзе папараць - ... агнём залатым\ Закрэсліць зямныя ўсе чары”. 3 верша В. Зуёнка “Купальская ноч ля возера”. 22. Начное нябеснае святло; на Купалле, пры святле ..., паводле

павер’яў, плешчуцца ў вадзе русалкі, пляце лапці лясны цар—лесавік. 23. Расліна— “пякучка”. У купальскую ноч ... затыкалі за дзверы, каб папярэдзіць пранікненне ў хату чараўнікоў. 27. Абрадавая стравя ля купальскага вогнішча. 30. Тое, што засцерагае ад няшчасцяў і злых духаў; гэта і купальскія зёлкі, і купальская раса, і качанне на Купалле па траве. 31. ... або пояс; яго мужчыны здымалі ў купальскую ноч пры пошуку папараці—кветкі. 32. У мовазнаўстве слова, працігалае па значэнню другому слову.

Па вертыкалі: 1. Народная эпічная песня пра багатыроў і іх подзвігі. 2. Сутучча з некалькіх гукаў аднолькавай вышыні. 4. Дрэва з вузкім лісцем; паводле ўяўленняў, дзяўчына, якая, каб уратавацца ад замужжа са старым, перакінулася ў ... 5. ... або Ох. Міфалагічны персанаж; маленькі барадаты чалавечак, які жыве пад зямлёй. 6. “У мроку нікне ... кашлаты,\ Бы нейкі хітры чарадзеі”. 3 паэмы Я. Коласа “Рыбакова хата”. 9. Здольнасць гаварыць; яе, паводле павер’яў,

на Купалле атрымліваюць дрэвы. 10. Шэрсць авечкі; на Беларусі ... некалі выкарыстоўвалі ў магічнай практыцы. 14. ... або Ціхун. Міфалагічны гспадар вадаёма; лічылася, што на Купалле ён імяніннік, і можа “забраць” тых, хто купаецца апоўдні і апоўначы на Купалле ці Іллю. 15. Міфалагічныя насельніцы мора — тры родныя сястры; з твару ... былі надзвычайнымі прыгажунямі і лічыліся марскімі каралеўнамі. 19. Без прыкмет не будзе хлеба на ... (прык). 21. ... або кнігаўка. Балотная птушка, якая, паводле міфа, пакутуе ад смагі, бо Бог дазволіў ёй піць толькі з дажджавых кропляў і з расы. 24. Так раней у Беларусі называлі ведзьму. 25. Свята беларускага народнага календара, якое святкавалі 12 ліпеня, і якім заканчваецца Купалле. (“Святы ... — жыта ядро”) (прык). 26. Паводле беларускай міфалогіі — кашэчы кароль. 28. Лік, які фігуруе ў многіх абрадах, міфах, легендах, паданнях, казках. 29. Назва з’явы, прадмета.

Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

1. Вертыкалі: 1. Выліна. 2. Унісон. 4. Вярба. 5. Вох. 6. Лес. 9. Мова. 10. Ручно. 14. Вадзянка. 15. Язэра. 19. Абра. 21. Каша. 24. Ра. 22. Мяснін. 23. Крапіва. 27. Яшчэ. 28. Тры. 29. Імя. Па гарызанталі: 3. Чыравань. 7. Сурокі. 8. Свечка. 11. Попел. 12. Паддні. 13. Лявон. 16. Карэна. 17. Карэна. 18. Баркун. 20. Кветка. 22. Мяснін. 23. Крапіва. 27. Яшчэ. 28. Тры. 29. Імя.